

Theologia vitae

časopis Sdružení evangelikálních teologů

ročník 15 (2025)
s. 67–84

Služba žen

editor ročníku

ZAZNĚLO

DOI: bude doplněno

Dne 19. 4. 2024 byl zveřejněn rozhovor v podcastu KOSTELJinak, díl nazvaný *EP28 Ženy ve staršovstvu, co je to staršovstvo?* Hosty rozhovoru byli za českou církev bratrskou Pavel Černý, za slovenskou církev bratrskou Štefan Evin. Podcast je dostupný on-line: https://youtu.be/AmkB-yRvAXk?si=AgpVTdGW7Z_UMRQp.

Uvedený podcast se zabývá širšími otázkami staršovstva, novozákonní terminologií, rolí duchovního v rámci staršovstva. To celé se zaměřením na podmínky Církve bratrské. Záhy rozhovor přejde k otázce, zda mohou být ženy staršími církve, nebo dokonce kazatelkou. Všichni zúčastnění přitom odkazují na další studijní materiály a eseje. Tento text přináší **studijní přípravu Pavla Černého**, který na podobné téma své postoje prezentoval již dříve na Pastorální konferenci kazatelů Církve bratrské s manželkami v Tatranské Lomnici 12. 9. 2012 a při dalších příležitostech.

K promýšlení služby žen v církvi je třeba úvodem povědět, že ve většině křesťanských církví ženy přednášejí na teologických seminářích, vyučují ve sborech děti, mládež i dospělé. Vedou domácí skupinky, slouží v diakonii, v kaplanských službách, zvláště ve zdravotnických zařízeních a ve věznicích. Nelze přehlédnout, že v našem kontextu české ekumeny bývají ženy duchovně aktivnější. Více než muži se zajímají o otázky

manželství, rodiny, výchovy dětí a sborové služby.¹ Typický je jejich zájem o spirituálitu, četbu křesťanské literatury a modlitební život osobní i společný. Ve světové misií je z celkového počtu misionářů asi 60 % žen. Mezi nimi je řada svobodných žen, které často slouží ve velmi náročných a nebezpečných podmínkách. Při přemýšlení o službě žen v církvi je dobré toto široké spektrum služby mít na paměti.

Dále je třeba mít na mysli, že diskuse o zapojení žen ve službě bývá kontroverzním bodem v některých církvích a také důvodem mnoha napětí. V zásadě se setkáváme se dvěma odlišnými skupinami. Jedna skupina se hlásí ke směru nazývanému **komplementarita**, doplňování se, a druhá ke směru označovanému jako **egalitářství**, rovnostářství.

Dva přístupy

Komplementarita více navazuje na starší tradici církve a podtrhuje vzájemně odlišné role muže a ženy a zároveň jejich doplňující se charakter, který je dán biologickými a sociálními rozdíly. Tento směr byl v roce 1988 zvýrazněn tzv. Danverským prohlášením vytvořeným řadou evangelikálních teologů z různých církví.² Zmíněný dokument potvrzuje, že muži a ženy jsou Božím stvořením, obě pohlaví stvořena k Božímu obrazu a mají stejnou cenu a důstojnost, i když zároveň mají rozdílné, vzájemně se doplňující povolání v manželství, rodině a v církvi. V manželství je muž povolán, aby byl „hlavou“ své ženy (1K 11,3; Ef 5,23), což od něj vyžaduje sebeobětující vedení, ochranu a péči o svou ženu a rodinu (Ef 5,21–33). Princip komplementarity potvrzuje, že vykoupení v Kristu dává mužům a ženám stejný podíl v požehnání spásy, avšak některé řídicí role omezuje na muže. Důležité je, že různá povolání mužů a žen doma a v církvi jsou založena na Božím stvoření a nejsou důsledkem lidského pádu (Gn 1,26–31), který je zachycen až v Gn 3. Muž byl stvořen první, žena byla stvořena jako jeho „pomoc“ (Gn 2,18) a oba společně mají obhospodařovat zahradu Eden ve společenství s Bohem. Teprve potom do tohoto původního stvořitelského plánu zasáhla lidská touha po bohorovnosti.

Rovnostářství se rozvinulo v řadě církví. Zásadně se nechce vzdát autority Písma, tak jak k tomu dochází v liberální teologii. Hermeneutika tohoto hnutí bývá silněji ovlivněna feministickým hnutím a jeho pochopením rovnosti mezi muži a ženami. Muži a ženy podle tohoto porozumění nemají pouze stejný podíl na Božím obrazu, ale stejným způsobem sdílejí vůdčí role v rodině i v církvi. Podle tohoto směru Bible nijak neomezuje vedení v žádné oblasti lidského života založené na genderu. Rovnostáři samozřejmě nepopírají komplementaritu mezi pohlavími, ale silně odmítají jakoukoli

¹ Toto tvrzení je opřeno o autorovo mnohaleté vizitování jednotlivých sborů v ČR.

² Danvers Statement. <https://cbmw.org/about/danvers-statement/> (navštíveno 2. 11. 2024).

odlišnost, která by se promítala do vedení rodiny a církve. Genesis 1–3 je interpretována jako projev mužské dominance, která je součástí lidského pádu. Např. rovnostář Richard Hess tvrdí, že v Gn 1 není nic, co by naznačovalo cokoli jiného, než naprostou rovnost mužů a žen.³

Rovnostáři také v Genesis 2 nevidí, že by Adam měl v řádu stvoření nějakou vůdčí roli v manželství a že označení Evy za „pomoc“ nic neznamená, protože dokonce i Bůh je v Písmu někdy nazýván „pomoc“ (např. Gn 49,25; Ex 18,4; Dt 33,7.26.29).⁴ Z tohoto důvodu nelze ve slově „pomoc“ vidět jakoukoli subordinaci. Při tomto čtení Bible je struktura mužské vedoucí role považována za důsledek pádu a část prokletí Bohem. Slova podle Gn 3,16: „...budeš dychtit po svém muži, ale on nad tebou bude vládnout,“ jsou pak chápána jako něco zlého, co je třeba ve světě napravit, protože to nebylo v Božím stvořitelském plánu.

Účastníci podcastu se shodli, že jsou všichni komplementaristé. Pavel Černý má za to, že obě pozice vyčerpaly exegetické možnosti a že nyní především záleží na hermeneutice biblických textů a pozorné aplikaci. Problém narůstá vlivem dnešní kultury na naše předporozumění při čtení Písma. Feministická interpretace biblických textů se liší od jiných přístupů.⁵

Většina křesťanstva dnes neordinuje ženy k duchovenské službě a také je nepověřuje službou kázání a službou svátostí (část protestantů, římskokatolická církev a pravoslavné církve). V některých jiných církvích ženy vyučují, káží, přednášejí a v ještě dalších církvích a sborech jsou ženy ordinovány ke službě Slova a Kristových svátostí. Do jaké míry je možná záměna mužské a ženské role? Jinak to budou posuzovat ti, kteří vnímají v Písmu svatém různost rolí jako součást stvořitelského řádu a jinak to vnímají ti, kteří čtou Písmo s tím, že je třeba reinterpretovat to, co připomíná tehdejší starověkou kulturu.

Služba žen na kazatelně

V podcastu se velká část debaty točila kolem „výkonu autority“. Další část debaty se týkala „vyučování“. Obojí vychází z textu Pavlova dopisu Timoteovi.

Služba na kazatelně je zvěstná (*kérygma*) a vyučující (*didaché*). Text, který bývá připomínán a diskutován v souvislosti vyučování od žen je v 1Tm 2,8–15. Je to text obtížný

³ HESS, R. S., Equality with and without Innocence: Genesis 1–3. In: (Ed.) Pierce, R. W.; Groothuis, R. M.; Fee, G. D. *Discovering Biblical Equality: Complementarity without Hierarchy*. Downers Grove, IL: Inter Varsity 2004. s. 82.

⁴ BURK, D., The Roles of Men and Women. <https://www.thegospelcoalition.org/essay/the-roles-of-men-and-women/> (2. 11. 2024).

⁵ OPOČENSKÁ, J., *Zpovzdálí se dívky i ženy: Výzva feministické teologie*. Kalich, Praha 1995.

a pro mnohé kontroverzní. Přesto je to součástí biblického kánonu a jako s takovým je třeba s textem zacházet.

Hermeneutické principy pro výklad biblických textů

Princip harmonie

Ti, kdo věří, že Bible je psaným Božím slovem a zároveň i slovem lidským, pak také věří, že jestliže Pán Bůh promluvil, tak nebude sám sobě odporovat a vyvracet, co řekl jinde. Ve vztahu k tomuto textu to znamená, že tento text nemůže být v protikladu k textům, které učí stejnou cenu a stejnou důstojnost obou pohlaví. To znamená, že jakékoli omezení služby mužů a žen v církvi není záměrem Písma.

Historický přístup

Pán Bůh vždy promlouval k lidem v konkrétním historickém a kulturním prostředí. Konkrétně to byl starověký Přední Východ, později palestinský judaismus a později se církev rozvíjí v řecko-římském světě. Žádné Boží slovo nebylo vysloveno v kulturním vakuu. Každé slovo Bible je proneseno a zapsáno v určitém kulturním kontextu. Bůh na nás nekřičel nějaké poučky zdálky, ale Boží zjevení sestoupilo do lidské historie, ponořilo se do kultury a promlouvalo lidským jazykem. V Písmu jsou pevně spojeny principy a formy. Princip je obecný, univerzální. Forma je místní a proměnná. Nelze ani jedno vynechat.

Fundamentalisté dělají zlou věc, když opomíjejí formu, literární styl, historické a kulturní pozadí. Liberálové, kteří neuznávají nadřazenou autoritu Písma, dělají jinou zlou věc. Opouštějí jak normativní principy Písma, tak kulturní formu. Pro fundamentalistu je v tomto textu napsáno „učit ženě nedovolují“ (1Tm 2,12a) a tím to hasne. Pro něj žádné vyučování v církvi od ženy nepřipadá v úvahu. Pro liberální přístup k Písmu je typické obvinít apoštola Pavla z mužského šovinismu, odmítnout slova textu jako kulturně deformovaná, pohrdnout i formou a říci, že to byl omyl tehdejšího pohledu na roli muže a ženy a že to s dneškem nemá co činit.⁶ Obě tyto krajnosti deformují Písmo.

Je třeba se ptát, zda tento text má v sobě něco normativního, co chce říct a co platí i dnes. Anglikánský teolog prof. J. I. Packer je na základě studia Písma přesvědčen, že „vztah muže a ženy je vnitřně nevratný... je to součást reality stvoření, daný fakt, který nic nezmění. Jistě to nezmění vykoupení, protože milost obnovuje přirozenost, ale

⁶ Např. Rosenhäger, U. a Steohens, S. (Ed.). „Walk, My Sister“: *The ordination of Woman: Reformed Perspectives*. World Allinace of Reformed Churches. 1993.

neruší ji.⁷ To znamená, že bychom při přemýšlení nad službou žen v církvi měli teologicky promýšlet vzájemnost muže a ženy, duchovní rovnocennost, svobodu ke službě a vzájemnou podřízenost a respekt mezi muži a ženami, a to vše uvnitř schématu nevratnosti rolí a respektu k Božím stvořitelským řádům. Je zde velké nebezpečí, pokud připustíme, že některá část Písma má pouze časově či místně omezenou platnost a cenu. Tím zjevně otvíráme dveře k odmítání apoštolského učení. Nový zákon byl adresován do specifických situací a konkrétním lidem, nebo celým skupinám lidí a není vždy snadné ho aplikovat na církve 21. století.

John Stott poukazuje na nebezpečí doslovného přístupu, který zabsolutňuje nejen principy biblického zjevení, ale také kulturní formy. Liberální přístup zase odmítá jak principy, tak kulturní formy. Stott předkládá třetí přístup jako hermeneutický princip a nazývá ho kulturní transpozicí.⁸ Je to přístup, který se snaží velmi opatrně rozeznat v Písmu, co patří k základnímu Božím zjevení a je tedy neměnné a mezi tím, co je kulturním vyjádřením a co je tedy proměnné. Naše práce s biblickým textem potom probíhá v rozeznání absolutních výpovědí a kulturního obalu. Vezměme např. zmíněný text z 1 Tm 2,8–15.

Modlí se doma a při našich bohoslužbách muži vždy s pozdviženýma rukama? Ne, spíše to děláme výjimečně. Proč nejsme důslední? Protože se jedná o určitý kulturu daný postoj modlitby. Dnes se tak můžeme modlit, ale můžeme zvolit jiný kulturně relevantní postoj (povstání, klečení, sezení, chození apod.). Neměnným principem tohoto textu je modlitba v čistotě při odpuštění druhým lidem, aby Bůh odpustil i nám (viz Modlitbu Páně). Je třeba se starat, aby naše modlitba byla bez hněvu a hádek.

Ženy se podle tohoto textu mají slušně oblékat. Bývají v našich sborech ženy učesané, nebo mají některé na sobě zlatý řetízek, přívěsek, prstýnek, nebo náušnici? V naší kultuře to není nic pohoršlivého, zvláště pokud je to provedeno vkusně a střízlivě. Fundamentalistická interpretace by znamenala všechny ozdoby zahodit. Celý zmíněný oddíl je o bohoslužbě a podtrhuje, aby se to vnější, to viditelné nedostalo do centra bohoslužby, aby se z bohoslužby nestala módní přehlídka. Vkus se mění a ozdoby v různých dobách znamenají něco jiného. Je rozdíl mezi vyzývavostí a dobovým vkusem. Samozřejmě, že nejkrásnější ozdobou jsou dobré skutky, které nelze nahradit extrémně upraveným zevnějškem.

A nyní k tomu, co v našem textu působí největší kontroverze (1 Tm 2,11–15). Z hlediska zmíněné kulturní transpozice text obsahuje dvě vzájemně se doplňující instrukce o ženách. Pozitivně: „*žena ať přijímá poučení mlčky*“ (v tichosti) a „*s veškerou podřízeností*“. Negativně: „*učit ženě nedovolují*“ a „*žena nemá mít autoritu nad mužem*“. Sama

⁷ PACKER, J. I., *Woman, Authority and the Bible*. IVP, USA 1986, s. 299.

⁸ STOTT, J., *The Message of Timothy and Titus*. IVP, Leicester 1997, s. 78.

se má učit v tichosti a nemá vyučovat a na druhé straně se má podřizovat a nemít autoritu nad mužem. Znamená to snad, že má při bohoslužbě být žena potichu, nevyučovat, být podřízena a nemít žádnou autoritu? To nás přivádí ke klíčové otázce. Jaký je vztah mezi zmíněnými dvěma antitezemi? Jsou to normativní paralely? Znamená to, že podřízenost musí být vždy vyjadřována tím, že žena bude zticha, nebude mít autoritu a nebude vyučovat? Nebo se vši opatrností můžeme uznat, že antiteze podřízenosti a autority je stálá a univerzální, zatímco antiteze tichosti a zákazu vyučování je kulturním vyjádřením kontextu společnosti 1. století?

Pro řadu čtenářů Písma tam nebude rozdíl, protože verše 11–12 obsahují dva zákazy a dva příkazy. Ale stejný přístup bychom mohli mít k veršům 8–9 a mohli bychom trvat na tom, že muži mají při každé modlitbě pozvedat ruce a být bez hněvu a hádek. S opatrností jsme shrnuli, že modlit se bez hněvu a hádek je etické a patří to k trvalým principům, zatímco modlitební postoj je záležitostí kulturní. Právě tak bychom mohli postupovat u žen, které nosí nějaký účes, šperk, kousek zlata a vidět, že zákaz jejich nošení je věcí kulturní. Byly podány přesvědčivé důkazy o tom, že v 1. století kurtizány nosily vlasy spletené a ozdobené řetízky perel.⁹ Skromnost a dobré skutky jsou etické – principiální, zatímco způsoby účesu a ozdobení se nějakým šperkem patří k věcem dobové kultury. Širokou paletu kulturní rozmanitosti ve věcech vkusu můžeme dnes vidět na mezinárodních setkáních křesťanů z různých světadílů.

Nyní ale přicházíme k tomu závažnému, co je proti současné době a je v rozporu s politickou korektností. Podřízenost ženy a autorita muže je v Božím plánu normativní. Apoštol Pavel to ještě plněji rozvíjí v 1K 11,2nn. V našem textu pro to klade biblicko-teologický základ a vykládá starozákonní text. „Vždyť první byl stvořen Adam a pak Eva“ (12). Ano, jsou někteří vykladači, kteří to považují za Pavlovu podivnou rabínskou exegezi. Toto odmítat však znamená nesouhlasit s Kristovým apoštolem v principiální věci. Pavlův argument pro zachování principu muže jako hlavy s důrazem na prioritu stvoření Adama, je jasný. Prvorozený měl vždy určitá zákonná práva a také povinnosti. Adam byl Hospodinův prvorozený. Potom byla stvořena Eva a byla stvořena z něj a pro něj. Byla stvořena jako jeho pomoc, a přitom rovnocenná partnerka.

To není jen něco formálního. V Ef 5,21nn je vyučováno, že muž má v manželství zastávat pozici hlavy tak, jako Kristus je hlavou církve. To ale není pozice hlavy, která utlačuje, šidí a ovládá. To je pozice hlavy, která se obětuje a neprosazuje sebe sama. Jde o nesobeckou lásku a odpovědnost. Takový je muž, který chrání, podpírá a miluje manželku jako sebe sama a usiluje ji milovat tak, jako Kristus miloval církev a dal sám sebe za ni. Taková láska přece osvobozuje a nezotročuje. Taková podřízenost není nic

⁹ HURLEY, J. B., *Man and Woman in Biblical Perspective: A Study in Role Relationships and Authority*. IVP, 1981, s. 199.

ponižujícího. Hlavou Krista je Bůh (1K 11,3). Znamená to snad, že Kristus je méně než Bůh v rámci božství? A zde nám může výborně posloužit obraz Boží trojedinosti, kdy všechny osoby jsou ve vztahu lásky, jedna osoba nezaclání druhé, a přitom může platit, že Bůh je hlavou Krista. Autorita, zodpovědnost muže a podřízenost ženy jsou v Písmu normou, principem. V dnešní kultuře není tichost a zdržení se vyučování vyjádřením těchto principů. V 1. století tomu patrně tak bylo, ale ne dnes. K tomu všemu apoštol pro společenství své instrukce pro manželství a rodinu vsazuje do rámce podřízenosti jedněch druhým (Ef 5,21).¹⁰

Hlavní biblický argument pro komplementaritu obou pohlaví spočívá ve stvoření. Také apoštolův argument pro roli hlavy, spočívá na faktu stvoření. Prvotnost stvoření Adama zakládá jeho roli hlavy (13).¹¹ Eva se dala svést Pokušitelem a svedla pak i svého muže. To v žádném případě neznamená, že by muž měl menší vinu. Oba jsou vinni. Eva se o zakázaném ovoci začala radit s Pokušitelem a touha, která vznikla v jejím srdci vedla k pohromě. Adam podlehl nabídce od své ženy a přitom věděl, kdo je Bůh a co je zakázáno. Jestliže je žena představena jako ta, která je náchylná k pokušení, potom apoštol ji rozhodně trvale nevylučuje z vyučování. Pokud by tomu tak bylo, musela by ji explicitně být zakázáno vyučovat také děti a mladší ženy. A tomu tak jak můžeme číst v epištolních textech není.¹² Protože svedení dítěte ke zlu podle Ježíše vyvolává velký Boží trest, je možné se domnívat, že vyučovat děti je závažnější než vyučovat dospělé.¹³ Pohoršit a zranit dítě jako rozvíjejícího se jedince, může mít trvalé a deformující následky.

Apoštol Pavel jako by předpokládal, že některé křestanky mohou být zarmoucené rolí ženy svádějící k hříchu podle Gn 3, připojuje útěchu, jak říká Jan Kalvín.¹⁴ Apoštol zvýrazňuje: „Spasena bude jako matka, jestliže setrvá ve víře, lásce, svatosti a strízlivosti.“ (1Tm 2,15) Text sděluje, že žena bude spasena jako matka skrze rození dítěte, jestli bude pokračovat ve víře, lásce, svatosti a strízlivosti (ukázněnosti). To jsou čtyři překrásné mateřské vlastnosti, které potvrzují, že v takové ženě pracuje Boží milost. Tradiční výklad tohoto místa obvykle připomíná nezaměnitelné poslání ženy, které spočívá v rození dětí. Je spojeno s bolestí mateřství, včetně porodu, tak jak to odpovídá

¹⁰ „V poddanosti se podřizujte jedno druhým“ (Ef 5,21) a teprve v tomto rámci je uvedena podřízenost ženy, poslušnost dětí a vztah k zaměstnavateli.

¹¹ „Hlava“ – κεφαλή – především vyjadřuje zodpovědnost (Ef 5,23). Hlavou je ten, kdo se zodpovídá. Hlava selhání odnese jako první, např. za rodinu. Hlava je při selhání viník ať přímý, či nepřímý. Hlava nemůže odložit zodpovědnost a za svá selhání se bude zodpovídát a poneše za ně důsledky.

¹² 1Tm 5,10; 2Tm 1,5; 3,15 a Tt 2,3nn.

¹³ „Kdo by svedl k hříchu jednoho z těchto nepatrných, kteří ve mne věří, pro toho by bylo lépe, aby mu pověsili na krk mlýnský kámen a potopili ho do mořské hlubiny.“ (Mt 18,6).

¹⁴ CALVIN, J., *The Epistles of Paul to Timothy and Titus (1548-50)*. Oliver and Boyd, 1964, s.218.

Božímu soudu při vyhnání z ráje. Mužova práce je zase komplikována prokletím země. Tento výklad má ale háček. Když se v Písmu hovoří o spasení, tak to obvykle znamená vysvobození z hříchu. Těžko si představit, že by spasení ženy mohlo být odměnou za bolest rození dítěte.

Druhý výklad připomíná polemiku s falešnými učiteli, kteří lidem zakazovali se ženit a vdávat, a tím i mít děti. Apoštol by potom tímto slovem argumentoval pro svobodu k zakládání rodin a rození dětí. Tento výklad by byl velmi krkolomný a neodpovídá kontextu.

Zdá se, že ve skutečnosti v tomto textu je řečeno, že žena bude spasena skrze zrození Dítěte s velkým „D“ – tedy skrze zrození samotného Krista. To vynikne při přesnějším překladu tohoto verše: „Bude však zachráněna skrze rození“ (ČSP). Myslí se spása skrze zrození dítěte, Krista (Gn 3,15). Tomu odpovídá určitý člen před slovem zrození. Také se nejedná patrně jen o matku, ale je použito slovo *gyné* – což může označovat ženu i matku.

V této kapitole se předtím píše o tom, že je jeden Prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš (2,5). Tento člověk Ježíš přišel na svět skrze zrození z ženy. Apoštol Pavel se velmi v tomto textu opírá o Gn 2 a 3 a tam je tzv. „protoevangelium“ o tom, že had sice podvedl ženu, ale její potomek tohoto ďábla porazí. V tom je spása ženy a v tom je spása všech. Kdyby nebylo jednou zrození Spasitele z ženy, z Marie, nebylo by ani naší záchrany. Nikdy nebyla ženě dána větší čest, než když byla Marie povolána stát se matkou Spasitele světa.

Jestliže jsme dnes rozvinuli koncept kulturní transpozice při výkladu tohoto textu, tak to neznamená, že dovedeme okamžitě odpovědět na všechny otázky kolem role ženy v církvi. Přesto nás tento přístup může ochránit od nejrůznějších zkratů a od poplatnosti dobovým a kulturním schémátům a stereotypům.

Interpretace 1K 11,3–16

Podobným způsobem můžeme přistoupit k textu z 1K 11,3–16. Podobně jako v 2Tm 2,8–15, můžeme v textu najít vrstvu, která nepochybně souvisí s kulturními aspekty tehdejší doby. Je to celá problematika délky vlasů a závojové praxe.

Apoštol opět navazuje na příběh o stvoření na začátku knihy Genesis. Svým neuváženým jednáním může muž zneuctít Krista a žena svým nerozumným jednáním může zneuctít svého muže. Nevíme přesně, jaké byly tenkrát všechny problémy při bohoslužbě v Korintě, ale patrně jich bylo dost. Proto musela přijít celá řada konkrétních napomenutí a výzev k nápravě. Přístavní město Korint bylo známé různými neřestmi. Kristova církev musela dbát na dobré způsoby, aby evangelium nebylo zneváženo. Z textů je zřejmé, že v bohoslužbě byli zapojeni muži i ženy a že se společně modlili a prorokovali (1K 11,4–5).

Debaty o službě žen ukazují, že jsou odlišná pojetí kázání, odlišná pojetí vyučování a také odlišná pojetí prorockví. Pokud chápeme prorokování jako výklad Božího slova do konkrétní situace, pak v tomto textu máme zachycení služby žen, která souvisela také s výkladem, který mohl mít formu svědectví či kázání.

Aplikace 2Tm 2,8–15 a 1K 11,3–15

- 1) Muži se mají modlit ve svatosti, lásce a pokoji, ale nemusí nutně zvedat ruce.
- 2) Ženám sluší nenáročnost, skromnost a jejich charakter se prokazuje dobrými skutky, ale není nutné, aby se zdržela od účesů, zlata či perel ve vkusné míře.
- 3) Ženy mají uznávat odpovědnost hlavy a nemají se snažit převrátit role jednotlivých pohlaví naruby. To ale neznamená, že nemohou vyučovat.

Jednou základní otázkou je, jak definovat Bohem stvořenou komplementaritu jednotlivých pohlaví (vzájemné doplňování se mezi muži a ženami)? Jak to vyjádřit s ohledem na biblický princip hlavy a poddanosti, a to nejen fyzicky a fyziologicky? Jak se vyhnout kulturním stereotypům a vyjádřit tento vztah psychologicky a především biblicky? Co Bible učí o stvořeném trvalém a univerzálním mužství a co o stvořeném trvalém a univerzálním ženství?

Druhá důležitá otázka se týká služby. Jestliže zde existuje v Božím slově zakódovaná komplementarita role muže a role ženy (vzájemné doplňování se), jaké jsou v církvi role, které náležejí přednostně mužům a které náležejí ženám a jak mnoho se tyto role překrývají?

Dále je zde také otázka kultury. Jaké viditelné symboly a vyjádření v naší kultuře vhodným způsobem vyjadřují komplementaritu, kterou Písmo předkládá jako normativní? Muži a ženy nejsou stejní. Mají rozdílná poslání a rozdílné role.

Pohled Pavla Černého

Mlčení žen při bohoslužbě církve je podmíněno kulturně a dobově. To je podpořeno i tím, že na jiných místech jsou ženy vyzývány, aby prorokovaly a vyučovaly. Také zákaz vyučování a kázání žen je podobně kulturně podmíněný. Žena může vyučovat děti, mládež i dospělé. Může prorokovat.¹⁵ Pokud ji povolal Pán Bůh, pokud ji obdaroval

¹⁵ Je na místě připomenout situace, jako byla např. ve Starém zákoně prorocká role soudkyně Debory (Sd 4). Byla pověřena, když nebyl žádný muž schopný vykonávat vůdčí roli. Barák se jí pak musel podřídit. Země byla v té době neprovozoschopná a Debora vstoupila do role vůdkyně a věci se začaly hýbat kupředu. Zdá se, že to je obecný princip. Pokud se muži schovávají →

charismatem zvěstování, evangelizace, vyučování, pak žena má místo také na kazatelně a může evangelizovat a kázat. Ostatně máme zde určitou stoletou tradici např. sester Rojových ze Staré Turé na Slovensku. Kristýna Royová je dodnes jednoznačně nejpřekládanějším slovenským spisovatelem. Zároveň byla fakticky první slovenskou ženou – kazatelkou a čelní představitelkou slovenského probuzeneckého hnutí. Božena Jehličková řadu let vedla bohoslužby a kázala v sirotčinci ve Chvalech. A jmenovat by bylo možné mnohé další. V současné době jsou v řadě sborů ordinované diakonky a kaplanky, které pracují a podle potřeby evangelizují a slouží také kázáním.

To, co ale vidím jako platné a normativní, je postavení ženy v rodině a také v církvi. Žena by neměla být biskupkou církve (denominace), neměla by být správkyní sboru. Proč? Protože je zde trvale platné slovo o roli hlavy, kterou má nést na sobě muž a roli ženy, která se všemi obdarováními má být pokryta autoritou.

V Jeruzalémském Talmudu je rabínské šovinistické vyjádření: Bylo by lepší spálit Toru než ji svěřit ženě.¹⁶ V tom se apoštol Pavel velmi liší. V textu ze 1Tm 2,11 jsme četli: „Žena ať se učí v tichosti.“ To je slovo, které se zvláště ve východní církvi užívá pro ztišení se před Hospodinem, pro stav nitra, které naslouchá Bohu.¹⁷ Jestliže se může žena podle tohoto textu učit, tak potom sama může vyučování předávat dál a vyučovat druhé. Mlčení žen při bohoslužbě je záležitost kulturní. Ženy se přece mohou modlit, mohou zpívat, mohou číst Písmo a mohou také vykládat a kázat z kazatelny. Písmem je omezeno pouze její vládnutí nad mužem. Použité slovo „*hypotagé*“ opravdu znamená poddanost, podřízenost, poslušnost.¹⁸ Adam byl prvorozený Hospodinův. Jeho role hlavy je odvozena ze stvoření a potom také z lidského pádu. Na adresu ženy tam zazněla již citovaná slova: „Budeš dychtit po svém muži, ale on nad tebou bude vládnout“ (Gn 3,16). Toto vládnutí by mělo být v křesťanské církvi a v křesťanské rodině vždy překonáno partnerstvím a spoluprací. Autorita v tomto smyslu neznamená dělat za ženu rozhodnutí, ale mít zodpovědnost. Z muže bychom neměli sejmut roli jeho zodpovědnosti hlavy a reprezentace Krista, který je hlavou muže.

a nejsou schopni či ochotni vstoupit do zodpovědnosti a konat, Pán Bůh pověří ženy, aby dílo pokračovalo.

¹⁶ Cituje John STOTT: *Issues Facing Christians Today*. (fully revised edition), Marshall Pickering, London 1999, s. 85.

¹⁷ Slovo ἡσυχία neznamená jen „mlčení“ jakožto „nevydávání hlasu“. Je to spíš „klid, poklid, nevyrušování, nebouření (se)“, tedy „vnitřní vyrovnanost“.

¹⁸ „Žena nemá mít moc nad mužem, nýbrž má se nechat vést“ (1Tm 2,12b).

Ženy ve staršovstvu

V současné době se patrně nejvíce diskutuje otázka služby žen ve staršovstvech. Z některých proudů amerického evangelikalismu přichází důraz na zamezení vyučování žen v církvi a také na zákaz jejich služby v rámci staršovstev. Jsou to většinou důrazy křesťanů, kteří dotahují post-kalvinistický směr založený na synodě Dordrechtu a představovaný známým schématem „tulip“ (tulipán) srovnaným podle začátečních písmen jednotlivých tezí vyjádřených v angličtině.¹⁹ Z těchto post-kalvinistických kruhů se dnes ozývá patrně nejtvrďší kritika služby žen ve staršovstvech dnešních sborů. Bývá to také doprovázeno zásadním zamezením vyučování a kázání žen v církvi. Není naším cílem rozebírat psychologické a sociologické příčiny těchto důrazů. Proto pouze připomeňme, že za touto kontroverzí může být obava ze současné doby, kdy se lámou paradigma a mnohé etické principy žido-křesťanské civilizace se propadají do chaosu. Někteří křesťané silněji vnímají vliv radikálního feminismu a genderové ideologie. Zdůvodnění proti službě žen ve staršovstvu však přichází především z určitého doslovného čtení Bible. Pro zajímavost můžeme uvést reformované církve sdružené ve Světové reformované alianci, které zastávají protikladný názor k pětibodovému kalvinismu a řadí se přesně na opačnou stranu tohoto problému.²⁰

V podcastu opakovaně zaznívá otázka, co to vůbec staršovstvo je – v Novém zákoně a dnes. Staršovstvo se jako orgán pečující o prvotní sbory vyvinulo v návaznosti na synagogy. Bylo jasné, že o vznikající a rostoucí sbory bylo nutné pečovat. K samotné službě staršovstva se Nový zákon málo vyjadřuje. Jestliže je v Novém zákoně vidět více ekleziologií (Jeruzalém, Antiochie, Korint, Efez, Soluň apod.), pak tam můžeme nalézt více informací o vedení jednotlivých sborů. Nevíme přesně, jaké byly pravomoci biskupů, co zapadalo do kompetence straších jednotlivých sborů, co je míněno těmi, kteří stáli vpředu, co byla odpovědnost diákonů, učitelů, evangelistů, apoštolů a proroků. A k tomu všemu u počátku církve jednoznačně vedou apoštolé. V době psaní epištol ještě apoštolé žijí, alespoň někteří a církve vedou předáváním apoštolského učení. Skutky apoštolů ale

¹⁹ Dordrechtská synoda se konala v letech 1618–19. Definovala pět bodů post-kalvinistických důrazů jako odpověď na pět bodů arminiánského učení. Jsou to: T: Total Depravity (úplná zkaženost člověka), U: Unconditional Election (bezpodmínečné vyvolení), L: Limited Atonement (omezené vykoupení), I: Irresistible Grace (neodolatelná milost), P: Perseverance of the Saints (trpělivost svatých). Z tohoto polemického a jednostranného dokumentu se pět bodů postupně rozšířilo v některých denominacích zvláště v anglosaském světě a dostalo téměř konfesijní rozměr.

²⁰ Např. Rosenhäger, U. a Steohens, S. (Ed.). „Walk, My Sister“: *The ordination of Woman: Reformed Perspectives*. World Alliance of Reformed Churches. 1993. Dnes „World Communion of Reformed Churches“ silně podporuje feministickou teologii, inkluzivní jazyk v překlady Bible a ordinaci žen za kazatelky.

po zachycení zrození církve sledují vlastně jen apoštoly Petra a Pavla. Nevíme, jaký byl přesně rozdíl mezi episkopy a presbytery. Někde to možná byla jedna skupina služebníků a jinde se mohli lišit.

Jiná role staršovstva byla patrně v době života apoštolů a jiná v době, kdy zde již nebyli ti, kteří chodili s Ježíšem. Nepochybně je rozdíl mezi staršovstvem v novozákonní době a staršovstvem naším, mezi apoštolem a dnešním pastorem či biskupem. Autoritu Ježíšových apoštolů ukazuje např. Pavel při svých zásazích ve sborech v Korintě a v Galácii. Apoštol se neobrací na staršovstvo a nepředává své instrukce a napomenutí přes staršovstva, ale přímo oslovuje sbory. Dnes naše jisté váhání nad způsobem vedení církve vyjadřuje pestrá morfologie církevních forem. Máme zřízení biskupské, někdy ve formě hierarchické struktury, jindy vidíme zřízení kongregační, které dává veškerou pravomoc členskému shromáždění. Jindy se můžeme setkat se zřízením presbyterním, které připomíná parlamentní demokracii. K tomu můžeme připojit ještě různé kombinace církevního zřízení presbyterně-synodálního a presbyterně-kongregačního.²¹ Už tyto rozdíly v uspořádání církve napovídají, že z Nového zákona je možné odvodit různá církevní zřízení, která dávají presbyterům různé role a svěřují různou autoritu a zodpovědnost. Jednotlivé církve mají své kazatele, pastory, faráře a kněze. Také jim je svěřována různá role a pravomoc. Někde je duchovní církve jeden ze starších a zase jinde je jako pracovník uvolněný pro církve na plný úvazek se zodpovědností vyučovat a pastýřsky vést. Protože takový pracovník bývá odborně vzdělán ve znalosti Bible a teologie, je mu svěřována učitelská autorita.

Po smrti apoštolů se způsob řízení mění a autoritu apoštolů nahrazují novozákonní spisy, evangelia, epištoly a zjevení. Nejvyšší autoritou již nemůže být živý apoštol, který chodil s Ježíšem, ale místo něj je nejvyšší autoritou kánon biblických knih, tedy Písmo svaté. Žádné staršovstvo nemůže mít autoritu větší než Písmo svaté. Autorita je tedy dána a žádné staršovstvo a žádní biskupové nemají přinášet své vlastní učení, ale mají dané apoštolské učení zvěstovat a předávat. Nejde o jejich vlastní intenci a tvořivost, ale jde o zvěstování toho, co je jednou provždy dáno. Prvotní staršovstva vedla sbory podle instrukcí apoštolů. Později jsou vedena Písmem svatým a předáváním dobré církevní tradice.

Jaká je role našich dnešních staršovstev? Při službě v církvi a při vizitacích sborů jsem mohl do mnoha zápisů z jednání staršovstev nahlédnout. Naše staršovstva většinou řeší věci, které se netýkají autority apoštolského učení. Z velké části řeší pastorační záležitosti, misii sboru, sborový program, hospodářské záležitosti a údržbu sborových

²¹ ČERNÝ, P., *Dynamika života církve*. Oliva, Studijní texty Evangelikálního teologického semináře, Praha 1998, s. 77–80. FILIPI, P.: *Církev a církve: Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. CDK, Brno 2000, s. 109–119.

budov. Ve svém porozumění Bibli a teologii používají starokřesťanské a reformační konfese a současné Vyznání víry a Duchovní zásady své církve. To znamená, že se staršovstva ve své službě pohybují v prostoru, který je vymezen formulovanou tradicí církve. K tomu jsou jednotlivé sbory zavázány církevní konferencí, která schvaluje vznik sborů a také ordinaci jejich kazatelů.

Kazatel a starší

Proč ženy ve staršovstvu a proč ne rovnou ordinace žen za správkyně sboru? Tuto otázku kladl moderátor podcastu Pavlovi Černému. Není to nedůslednost? Je snad role kazatele – správce sboru natolik odlišná, než je role staršího sboru? Ano je, protože je zde ordinace k celoživotní službě zvěstování Božího slova a Kristových svátostí. Starší sboru jsou voleni na čtyři roky (mohou být voleni opakovaně), ale jejich role je dočasná. Kazatelská ordinace je celoživotním posláním. Podle ústavy je kazatel ve staršovstvu „primus inter pares“ – první mezi rovnými. Ve staršovstvu má jeden hlas, jako ostatní starší. Jeho pohled však bývá více respektován. Je mu uloženo řešit nejtěžší pastorační případy. Je církví placen, aby se plně věnoval studiu Božího slova, modlitbě a lidem. Je to ten, kdo stojí v čele sborového společenství.

I když Církev bratrská nemá zavedenu episkopální strukturu řízení církve, přece jen se od ordinovaných služebníků očekává vyšší míra vedení, řízení sboru, zvěstování a pastore. Kazatel má být také učitelem Bible a k tomu je církví oddělen. Ordinovaná služba kazatele má ještě jiné rozměry než služba starších sboru. Není zakotvena hierarchicky, ale je to dáno pověřením církve a ordinačním slibem. Z tohoto důvodu je možné dělat přece jen jistý rozdíl mezi kazatelem – správcem sboru a starším. Je zajímavé, že tomu tak rozumí i sekulární veřejnost a právě kazatelům např. uděluje jistá práva, jako je např. ochrana zpovědního tajemství.

Služba žen v církvi

Ženy podle Bible, ale také podle dnešní zkušenosti mají různá duchovní obdarování a jsou povolávány a pověřovány k nejrůznějším službám. Často jsou mimořádně vybaveny empatií pro pastorační službu, schopnostmi pro administrativní práci, organizaci života sboru, mediální záležitosti, vyučování a zvěstování. Jejich zapojení do služby staršovstev nebylo učiněno lehkovážně. Dokument Odboru pro vzdělávání Rady Církve bratrské dobře dokládá, že pokud nám má být vzorem Bible, tak nemůžeme číst jen to, že apoštolé byli muži a také v prvních staršovstvech je nacházíme. I přes tehdejší

patriarchální společnost můžeme v Písmu vidět ženy v klíčových pozicích a službách.²² Přímo centrální roli hraje v Písmu Marie, Ježíšova matka, kterou blahoslaví národy,²³ dále Alžběta a Anna.²⁴ Nelze vynechat ani Ježíšovy sponzorky, průvodkyně a učednice.²⁵ Jsou to právě tyto ženy, které Ježíše vyprovázejí také na kříž a ke hrobu a které se pak stávají prvními svědky a zvěstovateli vzkříšeného Krista.²⁶ Sám Ježíš ženy přijímal do učení a připravoval je k úkolu zvěstování.²⁷

Pokud vezmeme shromažďování prvotní církve, tak tam nápadně často čteme o ženách a jejich domech, ve kterých nacházeli útočiště apoštolé a shromažďovala se v nich církev. Jeruzalémská církev se schází v domě Marie, matky Jana Marka (Sk 12,12). Důležitou roli hraje dům Lydie ve Filipis, ve kterém ona sama, patrně jako první z Evropy, byla pokřtěna (Sk 16,14n). V Korintě církvi sloužil dům Chloé (1K 1,11) a v Laodikeji dům Nymfy (Ko 4,15). Co všechno patřilo k zodpovědnosti paní domu vůči lidem, kteří s ní dům obývali? Lydie nejspíše iniciovala jejich křest. Ženy jsou příjemkyněmi apoštolských pozdravů. Pavlovi přátelé Priscilla a Akvila vyučovali Apolla a žena je jmenována jako první. Jaká byla role Foibé, která byla diakonkou v Kenchrejích? Dokument Odboru pro vzdělávání Církve bratrské se právem ptá, jakým způsobem Foibé církvi sloužila (diakoneó), jestli to bylo v rámci nějaké funkce, role či úřadu?²⁸ Jen podle 1Tm 3,11 víme, že v diakonské službě sloužily i ženy – jáhenky. Jaký byl rozdíl mezi diakony, presbytery a biskupy zůstává nespecifikováno.

Pokud by zapovězení hlasitého mluvení při bohoslužbě mělo mít obecnou platnost, bylo by v ostrém rozporu s tím, co víme ze Starého i Nového zákona. Pokud měl v Korintě apoštol vážný důvod, aby přikázal ženám mlčet,²⁹ potom to v celé Bibli neplatí. Ženy i v tehdejší patriarchální společnosti mluvily i učily, byť to není zmiňováno často.³⁰ Apoštol patrně 1Tm 2 nezakazuje ženám se projevovat, ale hájí jejich právo se nerušeně učit. Chce ale rozhodně zamezit tomu, aby tyto ženy ponižovaly své muže. Zároveň brání tomu, aby muži ponižovali ženy. Přikrytí hlavy (koruna, věnec, turban, závoj, šátek) bylo patrně odznakem určitého statutu, a dokonce i úřadu a důstojnosti ženy. Tím ženy a ani muži neměli pohrdat. Je pravda, že přímo nečteme v Novém zákoně o ženách ve staršovstvu,

²² Žena v Božím lidu. Materiál připravený pro Odbor pro vzdělávání Rady CB, červen 2024.

²³ L 1,42.48.

²⁴ L 1–2; J 2,3n; 19,26n.

²⁵ L 8,1–3; 10,38–42; J 12,1–8.

²⁶ Mt 27,55; 27,61; 28,1–10.

²⁷ L 8,2–3; 10,38–42; Mt 28,1nn.

²⁸ Ř 16,1n.6n.12.15; Fp 4,2n; 2Tm 4,21. Žena v Božím lidu, s. 5.

²⁹ Možná se jednalo o některé pozůstatky z minulosti žen, které přišly z různých mysterijních a esoterických kultů, nebo se cítily svým mužům sexuálně nadřazený, protože některé gnostické směry uctívaly Evu.

³⁰ 1K 11,5; 2Tm 1,3; 3,14n apod.

ale setkáváme se s nimi v neformálních a formálních rolích. Jsou mezi nimi prorokyně, soudkyně, královny, „žena statečná“ (Př 31), paní domu, diakonka. Tam, kde apoštol zakazuje mluvit ženám v církvi, nemá na mysli obecný řád, ale řeší místní problémy. V jiných situacích ženy novozákonní církve mluví, přijímají a vyřizují pozdravy, zvěstují, vyučují, prorokují a modlí se. Nakolik se naše staršovstva podobají těm novozákonním? A neuzdáváme správu a život církve jen na určitý segment novozákonního bohatství služeb a úřadů v církvi podle Duchem svatým darovaných charismat?

V průzkumu, který pro Českou evangelikální alianci provedla socioložka prof. Dana Hamplová se ukázalo, že ve většině evangelikálních sborů není služba žen problémem a je akceptováno, pokud ženy vyučují a slouží na různých pozicích v církvi, včetně staršovstev. Pokud jde o ordinaci žen za kazatelky, tam se ukazuje, že jistý nápor feminismu koresponduje se ztrátou role hlavy ženy, kterou má podle Písma zastávat muž. Ano, ženy jsou často vnímavější, citlivější, často i duchovnější, to ale neznamená, že můžeme zahodit apoštolské učení o roli zodpovědnosti svěřené muži v manželství, rodině a církvi.³¹

Domnívám se, že účastí žen v práci našich staršovstevch nepřekračujeme Boží řády zjevené na stránkách Bible. Nepatří uspořádání sborového života mezi adiafóra, která zůstávají flexibilní, aby církev mohla reagovat na dějinnou situaci v různých podmínkách? Z průzkumu novozákonní eklesiologie vyplývá, že ve všech místních církvích nebyla organizace a misijní situace stejná. I dnes se ukazuje jako přiměřené zachovat pro jednotlivé sbory v této otázce svobodu, zda chtějí volit ženy do staršovstva či nikoli. Pokud řád církve na základě společné dohody tuto cestu otvírá, pak je možné k této otázce odpovědně přistoupit a nechat místní sbor rozhodnout.

Ještě jiná otázka se týká ordinované služby žen. Diakonská (jáhenská) ordinace je v Církvi bratrské ženám samozřejmě přístupná. Jak jsme si ukázali, ženy mohou také vyučovat, kázat – prorokovat, evangelizovat, sloužit v pastoraaci a v mnoha dalších službách. Pokud však máme reflektovat stvořitelický řád pro manželství a vést muže k odpovědnosti za manželku a rodinu, měli bychom také v církvi svěřovat autoritu a zodpovědnost duchovního správce sboru mužům. Jistě mohou nastat extrémní podmínky, jako je tomu v dnešní Číně, kde se některé manželky pastorů ujaly duchovenské služby místo svých manželů, kteří jsou vězněni totalitním komunistickým režimem. Za normálních okolností je dobré připravit muže k vedení sborů a vést je k odpovědnosti za církev. Jestliže je v Písmu tato vedoucí role odpovědnosti svěřena muži, měli bychom to reflektovat také v církvi. Ženy by měly mít možnost sloužit v týmu sborových pracovníků, včetně práce ve staršovstvu a kazatelské službě a sloužit tak, aby zůstávaly pod zodpovědností svého pastora a svého vedení církve, podobně jako doma mají být pod

³¹ <https://portal.cb.cz/cs/clanky/5097-komentar-ke-zprave-ze-setreni-mezí-ceskými-evangelikaly> (4. 11. 2024).
Celá zpráva je na: https://issuu.com/evangelikalni.aliance/docs/hamplova_zpra_va_2017 (4. 11. 2024).

zodpovědností svého manžela. Takové uspořádání neomezuje plné využití darů Ducha svatého a svěřených hřiven. I v této oblasti je dobré zachovat ekumenickou otevřenost a respektovat, pokud některá církev má jiné uspořádání svých služeb než ta naše.

V českém ekumenickém prostředí se ordinování žen pro správu sboru otevřelo zvláště v Československé církvi husitské a Českobratrské církvi evangelické.³² Sociolog prof. Zdeněk Nešpor si všimá, že k tomu nevedla snadná cesta a že i po letech ordinované služby žen, farářky narážejí na mnohé překážky.³³ Cituje Tomáše Mencla: „uvnitř církvi stále ještě [duchovní působení žen] naráží na pevné a neprostupné jazykové a myšlenkové bariéry.“³⁴ I v těchto církvích jsou sbory, které upřednostňují faráře – muže a brání se feminizaci úřadu duchovních. Podle Nešporova názoru v těchto církvích neproběhla řádná diskuse a ordinace žen byla prosazena spíše shora: „Víc než tisíc let církevního provozu však nelze jednoduše vymazat teologicky sice poučeným, avšak mocensky nevybíravě prosazovaným progresivismem, a když k tomu přeci jen došlo, neslo to dlouhodobé negativní důsledky.“³⁵

Závěr

Je vážnou otázkou, zda v diskusi nad otázkou vedení církví a sborů ženami, není přece jen pominuta řada aspektů, a především odpovědnost mužů v oblastech, které jim Bůh – Stvořitel svěřil. Je třeba přemýšlet nad tím, zda předání odpovědnosti za vedení církve ženám, není pouze kopírování kulturního vývoje ve společnosti. Je nepochybné, že mnohé ženy jsou mimořádně obdarované k nejružnějším druhům služby v církvi a také i v oblasti vyučování, zvěstování a práce ve staršovstvu. Pokud to konají v týmu, který je veden odpovědně, není dobré tomu bránit. John Stott podtrhuje, že mnoho místních sborů v různých denominacích lituje zúženého vykonávání služby „jednoho muže“ a vrací se ke zdravému novozákonnímu vzoru pluralitního pastorálního uspořádání.³⁶ Široká paleta misie a služby církve v dnešním světě nutně potřebuje zapojení mužů i žen.

Zde končí studijní příprava Pavla Černého doplněné drobnými komentáři k uvedenému podcastu. Jako celek rozhovor zachycený v podcastu úspěšně vedl k vyjasnění

³² První farářka byla v Českobratrské církvi evangelické ordinována v roce 1954.

³³ NEŠPOR, Z. R., Bez slávy i bez diskuse. Aneb ordinace žen v českých církvích. *Lidé země*, roč. 20, 1/2020, s. 37–57

³⁴ Mencl, T. cituje NEŠPOR, Z. R.: Bez slávy i bez diskuse. Aneb ordinace žen v českých církvích. *Lidé země*, roč. 20, 1/2020, s. 53.

³⁵ NEŠPOR, Z. R., (2020), s. 54.

³⁶ STOTT, J., STOTT, J., *Issues Facing Christians Today*. (fully revised edition), Marshall Pickering, London 1999, s. 315.

některých otázek (nikoli odpovědí), účastníci vysvětlili některé své postoje a také názory. Průběh rozhovoru vyjevil závažný nepoměr – moderátor a jeden pozvaný host si zjevně přizvukovali, zatímco druhý host zastával v něčem odlišný názor. Utrpěla tím především role moderátora. Hosté si vzájemně projevovali úctu, respekt a pochopení. Na tuto notu se v závěru připojil i moderátor. Proč je potřeba si všimat také kontextu rozhovoru? Protože ten nejvíce diskutovaný text 1Tm 2 vytyká mužům, když se hněvají a vedou rozeprle! Bylo by šílené v hněvu a vzájemných sporech diskutovat text, který důrazně upozorňuje, že hněv a hádky mužů kolidují s jejich modlitbami... Ježíšovo nové přikázání v evangeliu podle Jana, kapitola 13, staví očividnou vzájemnou lásku jako ústavu církve. Proto je třeba tuto nesnadnou diskuzi měřit tímto hlediskem.

editor ročníku

Literatura:

- BELLEVILLE, L. L. et al: *Two Views on Woman Ministry*. Zondervan, Grand Rapids 2005 (revised edition)
- BURK, D.: The Roles of Men and Women. <https://www.thegospelcoalition.org/essay/the-roles-of-men-and-women/> (2. 11. 2024).
- DANVERS STATEMENT. Publikován 1988, <https://cbmw.org/about/danvers-statement/> (2. 11. 2024).
- CALVIN, J.: *The Epistles of Paul to Timothy and Titus (1548-50)*. Oliver and Boyd, 1964
- ČERNÝ, P.: *Dynamika života církve*. Oliva, Studijní texty Evangelikálního teologického semináře, Praha 1998.
- ČERNÝ, P. Princip „kefalé“ a služba mužů a žen v církvi. *Theologia vitae*, roč. 1, 1/2008, s. 79–91.
- FILIPÍ, P.: *Církev a církve: Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. CDK, Brno 2000.
- GRUDEM, W.: *Evangelical Feminism and Biblical Truth*. Multnomah Publishers, Sisters, Oregon 1994
- HESS, R. S.: Equality with and without Innocence: Genesis 1–3. In: (Ed.) Pierce, R. W.; Groothuis, R. M.; Fee, G. D. *Discovering Biblical Equality: Complementarity without Hierarchy*. Downers Grove, IL: Inter Varsity 2004.
- HESS, R. S.: The roles of the woman and the man in Genesis 3. *Themelios*, Vol. 18, 3/1993, s. 15–19.
- HURLEY, J. B.: *Man and Woman in Biblical Perspective: A Study in Role Relationships and Authority*. IVP, 1981.
- NEŠPOR, Z. R.: Bez slávy i bez diskuse. Aneb ordinace žen v českých církvích. *Lidě země*, roč. 20, 1/2020, s. 37–57.
- OPOČENSKÁ, J.: *Zpovzdálí se dávaly i ženy: Výzva feministické teologie*. Kalich, Praha 1995.
- PACKER, J. I.: *Woman, Authority and the Bible*. IVP, USA 1986.
- Postavenie a služba žien v církvi. Príspevky Rastislava Betinu a Daniela Pastirčáka prednesené na pastorálnej konferencii Cirkvi bratskej v novembri 2018 a ich

- vzájomné reakcie. (vyšlo pouze pro vnitřní potřebu slovenských sborů bez vnošení).
- ROSENHÄGER, U. A STEOHENS, S. (ED.). „Walk, My Sister“: *The ordination of Woman: Reformed Perspectives*. World Alliance of Reformed Churches. 1993.
- Služba žien jako kazateliek v slobodných evanjelických zboroch (návrh vedenia Zväzu pre zasadanie Spolkového snemu, dňa 15. septembra 2007 v Bonne. *Dialóg*, 11/2019.
- STOTT, J.: *Issues Facing Christians Today*. (fully revised edition), Marshall Pickering, London 1999.
- STOTT, J.: *The Message of Timothy and Titus*. IVP, Leicester 1997.
- Žena v Božím lidu. Nепublikovaný studijní materiál pro Odbor pro vzdělávání Rady Církve bratrské, červen 2024.
- Ženy kazatelky? *Dialóg*. Záznam besedy pripravil B. Piatko a účastnili se jí P. Procházka, P. Černý a J. Sýkora. VII. roč., 3/2014 s. 10–16.